

Крехно Т.І. Мовна освіта як чинник забезпечення соціокультурної та психологічної рівноваги сучасного суспільства / Т.І. Крехно // Інновації та традиції у мовній підготовці студентів: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. семінару, Харків, 14 грудня 2017 р. – Харків: ХНУБА, 2017. – С. 138–140.

Ключові слова: інформаційне суспільство, глобалізація, мовна освіта.

Ключевые слова: информационное общество, глобализация, языковое образование.

Key words: information society, globalization, language education.

Крехно Т.І.
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна
e-mail: krehno.t@i.ua

Мовна освіта як чинник забезпечення соціокультурної та психологічної рівноваги сучасного суспільства

Світ на межі ХХ – ХХІ століть став технічним і раціональним. Докорінні зміни на всіх його структурних рівнях зумовлюють як нечуваний досі прогрес, так і нарощення складності у внутрішньому просторі суспільства. Соціологи Д. Белл, А. Турен характеризують стан нового постіндустріального світу як кризу: нова організація простору й нові категорії його виміру зумовлюють абсолютно інший стиль життя, розхитують стабільність колишніх стандартів, які були вкорінені в таких сферах, як економіка, політика, наука, культура, релігія, сім'я, суспільне життя [1; 3]. Інформаційне суспільство з його тенденцією до всесвітньої глобалізації спровокувало посилення конфліктності у світі, крайнім виявом якої є тероризм. Модернізація усталеного світового порядку, трансформація шляхів і механізмів суспільного розвитку, зростання соціальної напруги нині незмінно супроводжуються терористичною активністю. Сучасна карта світу густо вкрита гарячими точками. Екстремістські організації не нове явище в суспільній історії. Підґрунтям для розквіту тероризму стали масштабні суспільні зміни, покликані до життя Третьою цивілізаційною хвилею – інформаційною. Нова епоха стрімко руйнує колишні стандарти, трансформує усталені ціннісні системи, послаблює зв'язок поколінь, нехтує самотніми національними культурами на користь масових уніфікованих ерзаців, ставить під сумнів істинність національно-етнічних світоглядів, що формувалися тисячоліттями, натомість пропонує стандартизований світовий устрій у контексті глобалізації. Людина втрачає все те, що становило духовну міць кількох попередніх поколінь, водночас здебільшого не має концептуальної основи для засвоєння філософії нової постіндустріальної доби, а отже, не здатна обернути на свою користь її позитивний

потенціал та протистояти негативним явищам. Індивідуальна зовнішня дезорієнтація та внутрішня тривожність зумовлюють патологічні прояви природи людини, що, у свою чергу, спричиняє посилення конфліктогенності всього суспільства.

Фактором психологічного дискомфорту та дезорієнтації серед іншого постає колосальне зростання обсягів інформації як атрибут сучасної епохи. Дозування, нормування та контроль за інформацією все менше залежать від волі людини, навпаки, інформація становить собою потужне енергетичне поле, котре впливає на життя людини, багаторазово й багатоаспектно трансформує її відчуття і світогляд, щоразу по-новому концептуалізує буття.

Усупереч загальнопоширеній трактовці глобалізації як консолідуючої світової сили XXI ст. саме вона постає ще одним чинником поляризації суспільства. Завдяки новим інформаційно-комунікаційним технологіям знання, інформація, наукові факти, світоглядні системи, культурні зразки, ідеології миттєво поширюються й отримують можливість одночасного впливу на всю планетарну спільноту, у такий спосіб синхронізуючи економічний, політичний, суспільний, культурний поступальний рух різних країн та народів. В усіх царинах життєдіяльності людини – наука, мистецтво, бізнес, приватна сфера тощо – інтенсивно долаються національні, часові, просторові, політичні кордони. Тісний зв'язок та взаємозалежність суспільних систем спричиняють витворення єдиного глобалізованого світового організму. Та попри синхронізацію і стандартизацію цивілізаційного ладу рівновага, мир і спокій у світі залишаються ефемерними. Більше того, геополітичні, расові, соціокультурні, релігійні конфлікти посилюються, набувають патологічно агресивних форм вияву. Таким чином, абсолютизм глобалізації як одного із факторів цивілізаційного розвитку містить у собі рівночасно й руйнівний потенціал. Усеохопна стрімка уніфікація не є обов'язковою передумовою та органічною властивістю еволюції людства. Загрожуючи національно-культурній ідентичності окремих цивілізацій, глобалізація, покладена в основу побудови інформаційного суспільства, зрештою може перетворити це саме суспільство на локальні вогнища протистояння та ворожнечі. Українські дослідники феномену сучасного тероризму О.П. Голобуцький та О.Б. Шевчук вважають світовий екстремізм закономірною, передбачуваною й, на жаль, неминучою формою активного спротиву суспільств попередніх формацій експансії Третьої хвилі: тероризм – це «природна реакція організму спільнот аграрної культури на вірусну атаку технологій, ідей, світогляду й політичної структури Третьої хвилі; ... це імунітет останніх оплотів дитинства світової цивілізації» [2, с. 35].

Таким чином, усталеність попередніх історичних формацій полягала в циклічності відтворення елементів соціальної структури на етнічному, духовно-ідеологічному, культурному, професійному рівнях, що гарантувало глибоку інтеріоризацію індивідами загальноновизнаних суспільно-національних норм та цінностей. Вхідження людини в нову історичну добу тісно пов'язане з трансформацією її суспільного та духовного життя. Розхитування основ попередніх форм і способів життєдіяльності, жорсткий тиск інформації, глобалізації та нових технологій, оновлення ролей і функцій людини – усе це призводить до порушення душевної гармонії та психічної рівноваги.

Будь-яка суспільна система повинна мати міцну основу, бути укорінена в культурі, мові, інших консолідуючих чинниках. Високий ступінь згуртованості, інтегрованість на національно-культурному ґрунті запобігає деструктивному впливу нових формацій, перехідних кризових періодів, порушенню рівноваги. Архаїчні квінтесенції народного духу, втілені в релігії, мові, культурі через покоління проносять закодовану інформацію про підстави для життя, цінність життя. Фізичне, духовне, суспільне начало коріниться в етнічно-культурному полі, порушення руйнування якого призводить до роздвоєння. Це начало – передумова й наслідок якості життя людини, її гармонійного існування у світі. Одним зі стрижнів національних спільнот є мова. Рідномовне середовище забезпечує

духовне здоров'я нації, її гуманізм та гуманність. Навчання рідній мові та національним моделям комунікації у процесі фахової підготовки гарантує забезпечення стабільності, спадковості значущих компонентів духовного світу людини. Мовна освіта повинна стати процесом унаочнення та матеріалізації сакральних етнокультурних компонентів, а отже, убезпечити учнів та студентів від загроз кризового періоду, гармонізувати власний національно-ментальний мікросвіт із глобальними суспільними пертурбаціями.

Література:

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования : пер. с англ. / Даниел Белл ; Пер.под ред. В.Л. Иноземцев . – Москва : Academia, 1999 . – 786 с.
2. Голобуцкий А. Судный век: Информатизация, глобализация, терроризм и ближайшее будущее человечества / Алексей Голобуцкий, Олег Борисович Шевчук . – Київ : ВД "Києво-Могилянська академія", 2004 . – 96 с.
3. Турен А. Возвращение человека действующего: Очерк социологии : пер. с фр. / Ален Турен ; Под общ.рук. Е.А. Самарская . – Москва : Научный мир, 1998 . – 204 с.